

Gaza blå, utställning och boksläpp

Janne Björkman på Tegen2

Preussisk blå upptäcktes av en slump av Heinrich Diesbach i dåvarande Preussen år 1704. Den blev snabbt den dominerande uniformsfärgen hos den Preussiska armén. International Klein Blue utvecklades av en kemist på uppdrag Yves Klein. Konstnären sökte en färg med samma intensitet som torrt färgpigment, vilket uppnåddes och färgen patenterades 1961. Gaza blå definierades av konstnären Janne Björkman och kom i dagarna till allmänhetens kännedom i och med en utställning i Stockholm. Analyser och färgprover förde honom till en blå nyans och slutsatsen blev att detta var platsens grundfärg.

Som framgår av dessa exempel arbetar Janne Björkman i en tradition som bygger på slump, fördjupad analys och känslans unika urvalsmetod. Men var ligger grunden till hans intresse?

"En dag fann jag en väska. En projektor och några diabilder. Det var allt. Kunde ha varit semesterbilder med barn som lekte, tomten ridande på en kamel, en julgran i sanden. Men också bilder med soldater och taggtråd, flyktingläger, matransoner. Över alla låg ett blått ljus..."

Så satt han med 36 diabilder, tagna 1959 av en svensk FN-soldat i Gaza. Utan behov av att fördunkla den subjektiva ansatsen började han analysera fotografiernas yttre struktur, hela tiden vägled av inre tankar. Längs väggarna på Tegen2 bildar resultatet en blå horisontlinje. De enskilda verken visar ett ögonblick som fångats i Gaza av en FN-soldat, likväl som Janne Björkmans tre färgprover med tillhörande nummerkod. Ett färgprov plockas ibland upp och blir en kvadratisk monokrom i det ursprungliga fotografiet, eller en fond mot vilken fotografiet vilar. Poesin i arbete urskiljs i övergången då fotografi blir färgyta och färgyta blir siffra.

I relationen till en laddad plats, likväl som i tillämpandet av återfunnet material, finns kopplingen till konstnären Walid Raad. Mest känd är han för The Atlas Group, ett konstprojekt om Libanesiska Inbördeskriget. Snarare än att dra in oss i en korrekt dokumenterad händelse markerar konstnären det motsägelsefulla i alla historiska dokument. Det finns likheter i hur Walid Raad och Janne Björkman bygger upp en formalistisk, abstrakt komposition i det dokumentära fotografiet.

Janne Björkmans arbete får mig att stanna upp och reflektera. Han lockar in mig i tankekedjor och hans sätt att redovisa den egna metoden hindrar mig att komma vilse. Som om ett matematiskt raster ligger under var bild och vore jag en bra analytiker hade jag suttit med svaren. Men ibland vill jag få tillåtelse att tappa bort mig. För att åter knyta an till Walid Raad finns hans *Secrets in the open sea*. Det är en serie på 29 fotografier i blått som återfunnits i Beirut. Sex av dem skickades till ett laboratorium i England för analys. Dolt i bilderna upptäcktes små svartvita grupporträtt. Det visade sig vara individer som drunknat i Medelhavet mellan 1975–1991. Det Walid Raad lyckas göra är att lyfta fram den egna egensinnigheten. Den monokroma färgen får stå själv. Först riktigt nära ses de diffusa porträtten likt fotnoter och historien, själva ramverket, är full av motsägelser. Aha-upplevelsen lockar avlägset men förbli bortom räckhåll. Den analytiska förmågan är aldrig tillräcklig.

I Janne Björkmans arbete med *Gaza blå* är det i den tillhörande boken han får allt att fungera. Den är ett konstverk i sig själv och formgavs i nära samarbete med Susanne Eklund. Hon avled några veckor efter att *Gaza blå* lämnat tryckeriet. En vernissage som äger rum samma kväll som terrordådet i Stockholm får därför en egendomlig stämning. Den kantas av dubbel sorg, men där finns även önskan att kunna ta sig vidare.

Text och foto: Ida Rödén

Volym 2017-04-11